

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 2009/2022
04.05.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиоца „ВУЈИЋ ВОДА“ ДОО Ваљево, чији је пуномоћник Зоран Дујаковић, адвокат у ..., против туженог АА из ..., чији је пуномоћник Јакша Јевтовић, адвокат у ..., ради накнаде штете, вредност предмета спора 335.185.465,67 динара, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 4Пж 2655/21 од 21.06.2022. године, у седници већа одржаној дана 04.05.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Привредног апелационог суда 4Пж 2655/21 од 21.06.2022. године.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Ваљеву П 314/2018 од 04.02.2021. године у ставу првом изреке одбијен је приговор стварне ненадлежности Привредног суда у Ваљеву истакнут од стране туженог, као неоснован. У ставу другом изреке одбијен је тужбени захтев да се тужени обавезе да тужиоцу накнади штету коју је тужилац претрпео због неиспуњења уговорене обавезе туженог, и то плаћања накнаде за пренети удео у Привредном друштву „ВУЈИЋ ВОДА“ ДОО Ваљево по Уговору о преносу удела оверен пред Основним судом у Ваљеву Ов.бр. ...-.../... од 17.05.2012. дине и Анексима I-VI истог уговора у износу од 335.185.465,67 динара са законском затезном каматом почев од 14.05.2015. године па до коначне исплате. У ставу трећем изреке обавезан је тужилац да туженом на име трошкова парничног поступка исплати износ од 346.920,00 динара.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 2655/21 од 21.06.2022. године, одбијена је жалба тужиоца као неоснована и потврђена је првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је изјавио благовремену и дозвољену ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

-2-

Испитујући побијану пресуду по одредби члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 18/20), Врховни касациони суд је одлучио да ревизија тужиоца није основана.

У доношењу побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Нису релевантни ревизијски наводи да је другостепена пресуда захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12 Закона о парничном поступку, јер се ревизија не може изјавити због битне повреде предвиђене том законском одредбом, према одредбама члана 407. став 1. – 3. ЗПП-а.

Према утврђеном чињеничном стању, ББ из ... као власник 100% капитала друштва „Вујић Вода” ДОО Ваљево (овде тужиоца), кога је по специјалном пуномоћју заступао ВВ из ... - ... тужиоца, закључио је у својству преносиоца удела уговор о преносу удела са овде туженим АА дана 17.05.2012. године. Чланом 4. уговора стицалац удела се обавезао да преносиоцу удела за 100% пренети удео исплати 22.500.000,00 евра у валути према уговореној динамици. Износ прве рате (14.861.000,00 евра) уплаћује се у циљу апсолутног растерећења друштва од свих доспелих банкарских и пореских обавеза, која ће се извршити према налозима за плаћање овлашћеног преносиоца, а на основу достављених извештаја од стране банака повериоца и изјаве „Вујић компаније” о пореским задужењима на дан 15.05.2012. године. Трећа рата ће се уплатити након достављених извештаја од стране банака поверилаца о потпуном растерећењу привредног друштва и изјаве друштва о пореским задужењима, доприносима, ПДВ-а, концесија и плата радника на дан 30.12.2012. године. Уговарачи су даље закључивали анексе уговора којим су мењали рокове за уплату, а анексом б. уговора од 17.08.2013. године, уговарачи су предвидели аутоматски раскид у случају неуплате прве рате 02.09.2013. године и накнаду штете без ближег одређења врсте и обима штете, и то тако да је стицалац удела дужан да ако наступе услови за аутоматски раскид уговора, преносиоцу удела накнади целокупну штету коју је преносилац удела претрпео због неизвршења уговора од стране стицаоца удела. Тужени није извршио своју уговорну обавезу и уговор је аутоматски раскинут 02.09.2013. године, како су уговарачи и предвидели, када је протекао рок за исплату прве рате.

Тужбу за накнаду штете тужилац заснива на тези да тужени није испунио своју уговорну обавезу, а да јесте, од тих уплата најпре би се намириле банке - хипотекарни повериоци тужиоца који су имали уписане хипотеке на фабрици воде, и то за кредите која су друга повезана лица тужиоца користила, а такође би биле измирене обавезе и према Пореској управи и радницима. Тужбени захтев је тужилац определио на износ од 335.185.465,67 динара, колико је обрачуната камата на невраћене кредите и за дуг према Пореској управи и то за период од 02.09.2013. године, када је уговор раскинут, па закључно до 13.05.2015. године, када је поднета тужба у овој парници.

На основу утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су стали на становиште да тужбени захтев није основан. Према датим разлозима, нема услова за накнаду штете тужиоцу по основу уговорне одговорности сходно одредби члана 266.

став 1. ЗОО. Тужени није приступио дугу, нити је преузео тужиочев дуг, због чега не може бити одговоран за неиспуњење обавеза које је тужилац имао према својим повериоцима. Даље се образлаже да раскид уговора не повлачи за собом аутоматски и одговорност за накнаду штете стране која је крива за раскид, већ се морају доказати сви елементни битни за оцену одговорности и висину штете. Тужилац није доказао да је у моменту закључења уговора тужени знао за задужење тужиоца, колика је била камата према банкама, када доспева и слично, због чега нижестепени судови налазе да нема доказа да је тужени имао сазнања о наведеним чињеницама, због чега нема услова за накнаду штете на основу одредбе члана 154, у вези члана 155, 189. и 266. Закона о облигационим односима.

Из наведених разлога нижестепени судови су одбили тужбени захтев у целости.

Ревидент оспорава материјалноправне закључке нижестепених судова и указује да тужени није испунио своју уговорну обавезу, те да је то непосредан узрок гомилања обавеза тужиоца у виду камата за кредите који нису враћени и пореских обавеза на које се такође обрачунава камата, чиме је тужилац оштећен. Да је тужени измирио уговорене обавезе, тужилац би био у могућности да измири све доспеле обавезе чиме би и камате престале да теку, те да тужилац и тужени нису закључили уговор и анексе уговора, да тужени није померао рокове и висину рата и тиме тужиоца држао у неизвесности, тужилац би решење проблема потражио да другој страни, а све циљу апсолутног растерећења од доспелих обавеза, што је био и циљ закључења правног посла између парничних странака. Оспорава правилност закључка судова о томе да ли је тужени имао сазнања и морао предвидети могуће последице повреде уговора с обзиром на чињенице које су му биле познате у време закључења уговора.

Ревизија тужиоца није основана.

Правилно су нижестепени судови одбили тужбени захтев, за шта Врховни касациони суд даје делом другачије разлоге.

Пре свега, ревизија је заснована на тези, коју ревидент понавља, да су тужилац и тужени закључили Уговор о преносу удела оверен у Основном суду у Ваљеву под Ов 1.5858/12 дана 17.05.2012. године, што не стоји према утврђеном чињеничном стању и стању у списима предмета. Уговор о преносу удела и анексе уговора, па и анекс б. Уговора о преносу удела са туженим је закључило треће лице, непарничар, ББ као уговорна страна, преносилац удела у друштву које је овде тужилац. Тужени се уговором обавезао преносиоцу удела, а не тужиоцу. Из те чињенице пре свега произлази неоснованост захтева тужиоца за накнаду штете који истиче према туженом.

Из чињеничног утврђења произлази да су уговор о преносу удела закључили ББ из ..., као власник 100% капитала тужиоца и овде тужени. Обавеза туженог била је да у складу са уговором исплати накнаду за удео, на начин и у роковима предвиђеним анексима уговора, од које уплате би се намиривали повериоци тужиоца – банке и Пореска управа по основу раније насталих обавеза. Након потпуне исплате тужени би постао искључиви власник са уделом од 100% у привредном друштву. Уговорени износ тужени би уплатио на рачун овлашћеног пуномоћника преносиоца удела, ВВ, у

име и за рачун преносиоца. Нижестепени судови у образложењу својих одлука разматрају примену одредаба Закона о облигационим односима којима је уређена накнада уговорне штете, а првостепени суд, иако констатује да тужилац није у уговорном односу са туженим, закључује да се предметни уговор односи и на тужиоца јер се директно одражава на његово финансијско стање. Међутим, правилном применом материјалноправних норми којима су регулисана права трећих лица из уговора, произлази да нема основа да се тужилац квалификује као активно легитимисан да од туженог потражује накнаду штете из конкретног уговора у коме није уговорна страна, па ни за накнаду штете због неиспуњења уговора.

Није спорно да треће лице може имати одређених бенефиција из уговора других уговорних страна, као што је уговор у корист трећег из члана 149. Закона о облигационим односима. Овом законском одредбом, када неко уговори у своје име потраживање у корист трећег, трећи стиче сопствено и непосредно право према дужнику, ако није што друго уговорено или не произлази из околности посла. Уговарач има право захтевати да дужник изврши према трећем оно што је уговорено у корист трећег лица.

У конкретном уговору није уговорено сопствено и непосредно право тужиоца према туженом. Тужени се није обавезао преносиоцу удела да ће испунити обавезу према овде тужиоцу са таквим правним дејством да тужилац може самостално од туженог захтевати испуњење. Шта више, то ни тужилац не сматра, будући да понавља тезу да је он закључио уговор са туженим, дакле као уговорна страна. Напротив, у овом уговору тужени се обавезао преносиоцу удела, ББ, како на исплату цене за удео, тако и на накнаду штете коју преносилац удела претрпи због неизвршења уговора од стране туженог, као стицаоца удела.

Корист која даје право кориснику (бенефицијару) да захтева испуњење обавезе непосредно од дужника мора бити несумњиво предвиђена у самом уговору, али у конкретном случају из садржине уговора о преносу удела не произлази да је тако нешто уговорено у корист тужиоца.

Чињеница да су уговорне стране у уговору назначиле да се накнада за пренос удела користи за финансијско растеређивање тужиоца, не указује на примену института уговора у корист трећег, јер посредна економска корист коју треће лице остварује (или може остварити) из новчаних трансакција уговорних страна, није релевантна за примену овог института. Без изричитог уговарања користи за треће лице не може се одступити од релативног дејства уговора, а сами мотиви за закључење правног посла, без обзира да ли се тичу трећег лица, не могу успоставити никаква права за лица која нису уговорна страна. Дакле, одредбе Закона о облигационим односима којима је предвиђено одступање од релативног дејства уговора и проширење његовог дејства на треће лице не могу се применити у овом случају. У ситуацији када је другостепени суд констатовао да тужени није приступио дугу, нити је преузео дуг који тужилац има према банкама и Пореској управи, остаје неутемељена активна легитимација тужиоца да од туженог захтева накнаду штете због неиспуњења уговора.

На основу изнетог, становиште је Врховног касационог суда да тужилац није активно легитимисан да од туженог потражује накнаду уговорне штете будући да није уговорна страна, да на основу уговора о преносу удела није стекао сопствено и непосредно право према туженом, нити је на други начин заснован облигациони однос између тужиоца и туженог, рачунајући и деликтну одговорност туженог која свакако не постоји у овом случају.

Посебно, нема основа потраживању тужиоца код чињенице да је раскинут уговор између туженог и преносиоца удела. Раскидом уговора обе уговорне стране су ослобођене својих обавеза, изузев обавезе на накнаду евентуалне штете (члан 132. став 1. ЗОО). Самим уговором, уговорне стране су предвиделе право једне уговорне стране, преносиоца удела, на накнаду штете од стране друге уговорне стране, овде туженог. Тужилац нема такво право према туженом, ни према одредбама уговора, ни по ком другом основу. Очекивање да ће испуњењем уговора по тужиоца настати финансијска корист, не даје основа тужиоцу да од туженог тражи накнаду штете што је уговор раскинут.

Примена материјалног права наведеног у образложењу нижестепених одлука у погледу кривице за раскид уговора, накнаду уговорне штете, обима те штете и одговорности туженог за исту, као и разлози дати у прилог одбијању тужбеног захтева нису од утицаја на правилност побијане одлуке, иако су нижестепени судови погрешно заузели став да је тужилац активно легитимисан за потраживање истакнуто у овом поступку. Стога, нису од утицаја ревизијски наводи којима се оспорава примена материјалног права у погледу испитивања услова за примену одредбе члана 266. став 1. ЗОО-а, односно да ли је тужени у време закључења уговора морао предвидети као могућу последицу повреде уговора штету коју тужилац потражује у овом поступку.

Како не постоје разлози због којих је ревизија изјављена, као ни разлози о којима ревизијски суд води рачуна по службеној дужности, применом одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић